

Draaiende molens

dankzij een gezonde molenbiotoop

provincie **HOLLAND**
ZUID

Draaiende molens

dankzij een gezonde molenbiotoop!

Molens zijn markante monumenten in ons Hollandse landschap. In Zuid-Holland staan maar liefst 228 van die fraaie blikvangers! De provincie Zuid-Holland zet zich in voor haar molens, ze moeten kunnen blijven draaien. Daarbij gaat het niet alleen om het draaien van de wieken. Het is ook belangrijk dat het mechanisme in de molen gebruikt kan worden. Want: 'rust roest'. Daarom moeten niet alleen de molens goed onderhouden worden, ook het beheer van hun omgeving (de molenbiotoop) is belangrijk. In deze brochure leest u meer over het belang van een gezonde molenbiotoop voor onze molens.

Windvang & Zichtbaarheid

Om voldoende wind op de wieken te kunnen vangen, moet de omgeving van de molen (de molenbiotoop) vrij zijn van obstakels. Ondanks regelgeving hebben veel molens geen ideale molenbiotoop. In ons dichtbevolkte land is de ruimte schaars en lijkt het soms logisch dat het belang van een molen wijkt voor economische belangen.

Voor een gezonde molenbiotoop is niet alleen de windvang van belang, ook de zichtbaarheid van de molen speelt een rol. Een werkende molen die goed in het zicht ligt maakt het totale plaatje van het landschap veel mooier. Draaiende wieken trekken de aandacht tijdens een autoritje, wandel- of fietstocht.

Molenaars maken zich sterk voor hun molens en de daarbij behorende gezonde molenbiotoop. Dit vraagt veel tijd en doorzettingsvermogen. De inzet van vrijwilligers met hart voor de molen is daarbij onmisbaar.

Foto: Frank Peters

Molen Kyck over den Dyck in Dordrecht

Hoge gebouwen en groen rondom

Hoge gebouwen en bomen in de omgeving van de molen hebben een nadelig effect op de windtoevoer. Bovendien houden hoge bomen de wind soms even vast, om die vervolgens weer los te laten. Het gevolg is dat de wind sterk in kracht kan wisselen. Molens hebben gelijkmatige wind nodig om goed te kunnen draaien. Ooit zijn ze gebouwd in een ideale omgeving, nu komen er in hun biotoop steeds meer obstakels.

Dit betekent niet dat er rondom de molen geen ruimte is voor natuur. Struiken, bloemen, planten en laagblijvende bomen spelen een belangrijke rol bij een grote soortenrijkdom. Vrijwilligers zetten zich dan ook in voor een goed beheer van het groen rond de molen.

Windrecht

Even terug naar toen... Al in de 15e eeuw bestond het zogenaamde 'windrecht'. Dit verzekerde de molenaar van een vrije windvang, omdat bebouwing of beplanting zonder toestemming in de omgeving van molens niet was toegestaan. Het windrecht werd als vanzelfsprekend nageleefd, een goed draaiende molen was immers in ieders belang.

Met de komst van de stoommachine en de elektriciteit verdween die vanzelfsprekendheid. Inmiddels zijn we al lang niet meer afhankelijk van het draaien van molens.

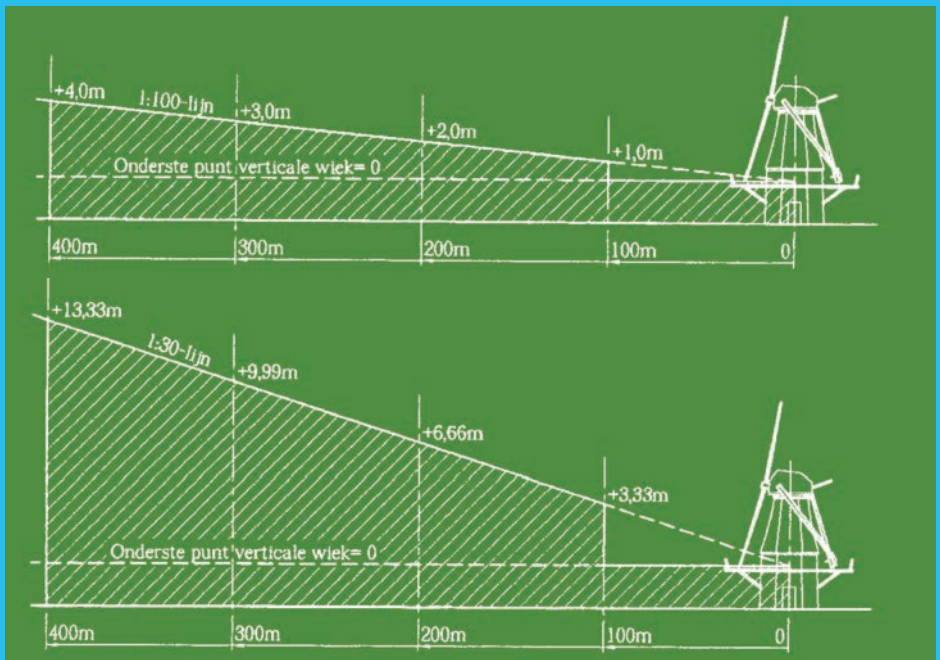
Regelgeving om de molenbiotoop gezond te houden is er in Zuid-Holland nog altijd. De belangrijkste regels in grote lijnen zijn:

- rondom een molen geldt een beschermingszone met een straal van 400 meter;
- binnen een straal van 100 meter, gerekend vanuit het middelpunt van de molen, mag niet worden gebouwd of beplanting aanwezig zijn, hoger dan de onderste punt van de verticaal staande wiek.

Daarnaast zijn er diverse afspraken voor bebouwing en beplanting binnen de straal van 100 tot 400 meter.

Boven: Molenbeschermingszone in het buitengebied

Onder: Molenbeschermingszone in stedelijk gebied

**HELP! IK
VERSTOOR DE
WINDVANG.....**

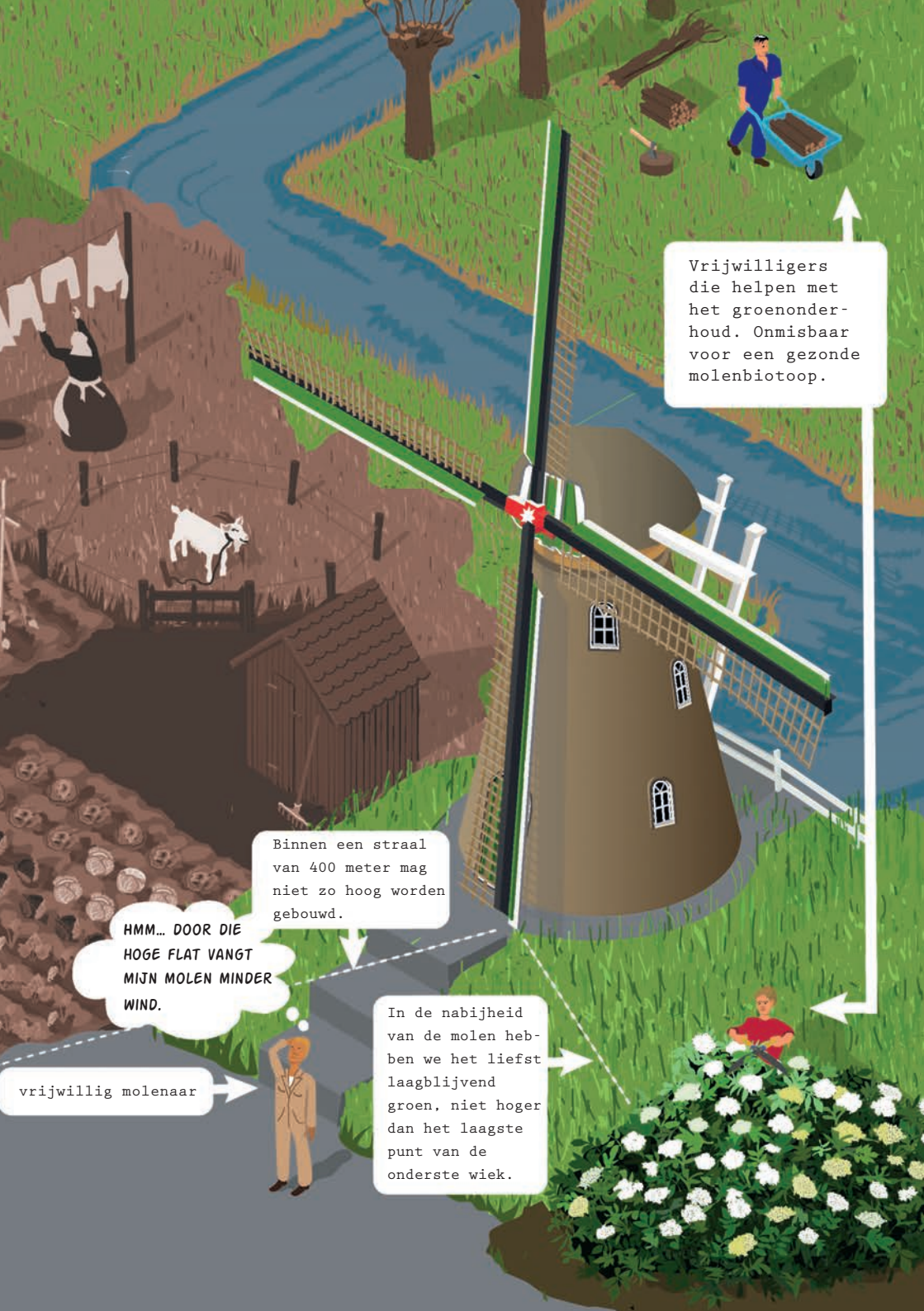
Vroeger, toen de molenaar met zijn gezin op de molen woonde, hield hij bij de inrichting van zijn erf altijd rekening met de wind.

Project Molenzicht

Te Koop
224 appartementen
in landelijke omgeving

Nu beschikbaar

www.molenzicht.nl

Vrijwilligers die helpen met het groenonderhoud. Onmisbaar voor een gezonde molenbiotoop.

Binnen een straal van 400 meter mag niet zo hoog worden gebouwd.

HMM... DOOR DIE HOGE FLAT VANGT MIJN MOLEN MINDER WIND.

vrijwillig molenaar

In de nabijheid van de molen hebben we het liefst laagblijvend groen, niet hoger dan het laagste punt van de onderste wiek.

Het molenerf

Direct rond de molen ligt het molenerf. Ook het erf is onderdeel van de molenbiotoop. Vroeger woonden poldermolenaars en hun gezinnen meestal op de molen en daarom legden ze graag een moestuin en een boomgaardje aan en hielden er enkele dieren. Om wat bij te verdienen was de molenaar vaak parttime rietsnijder of visser. Dit alles had invloed op de inrichting van zijn erf, maar de molenaar liet zich altijd leiden door de bepalende rol van de wind. Schuurtjes, fruitbomen en dergelijke waren dan ook nooit te hoog. Zo werd het molenerf, dat direct rond de molen ligt, een logisch onderdeel van de molenbiotoop. Mooie voorbeelden van molenerven zijn te zien in Kinderdijk. De molenaars en hun gezinnen wonen ook nu nog op de molen.

Vrijwilligers actief in de molenbiotoop

Op diverse locaties in Zuid-Holland helpen vrijwilligers de molenaar bij het groenonderhoud. Zij knotten bomen en snoeien jonge boompjes, struiken en hagen. Dankzij hun werk vangt de molen weer voldoende wind en staat hij mooi in het zicht. Groenvrijwilligers zijn vier tot zes dagen per jaar actief in het zaagseizoen (oktober t/m februari). Buiten het zaagseizoen onderhouden zij op basis van de wensen van de molenaar het groen rondom de molen.

Foto: Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Molenaar Jan
Boele van Molen
Overwaard no. 8 te
Kinderdijk en zijn
kinderen, medio
1932-1935

Foto: Debby Gerritsen

Vrijwilligers aan de slag bij de Stadsmolen in Leiden

Ook zijn er vrijwilligers die bouwplannen in de buurt van molens in de gaten houden. Op die manier kan op tijd actie worden ondernomen als een bouwplan de regelgeving overschrijdt. Wist u dat de inrichting van uw tuin ook de windvang van de molen zou kunnen beïnvloeden?

Woont u in de buurt van een molen? Of komt u langs een molen? Ga gerust naar binnen voor een praatje met de molenaar. Hij/zij vertelt u graag meer over de molen en zaken die rond de molenbiotoop spelen. *Is de biotoop van de molen gezond of zijn er belemmeringen? Speelt er een bouwplan in de omgeving dat de molenbiotoop raakt? Is er iets dat u als buurtbewoner voor de molen kan betekenen?* Wie weet kunt u na zo'n informatief gesprek met de molenaar als vrijwilliger actief een steentje gaan bijdragen aan het behoud van de molen en de biotoop.

Icoon

De molen is het icoon van het Zuid-Hollandse landschap. Willen we dat ook voor de toekomst zo houden, dan zullen we én de molens én hun biotoop zo goed mogelijk moeten beheren.

Het Molennetwerk Zuid-Holland

Op initiatief van de provincie Zuid-Holland is eind 2012 het Molennetwerk Zuid-Holland opgericht. Het is een activiteit van het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Het doel van het netwerk is om molenaars, moleneigenaren, molenorganisaties, vrijwilligers en betrokkenen bij molens te ondersteunen. De speerpunten van het Molennetwerk zijn: vrijwilligersbeleid, publieksbereik en de omgeving van de molen. Het netwerk organiseert bijeenkomsten, cursussen en geeft adviezen. Het motto is: samen sterk voor Zuid-Hollandse molens!

Molennetwerk Zuid-Holland

Erfgoedhuis Zuid-Holland

Oude Delft 116, 2611 CG Delft

T 015-2154350

www.landschaperfgoedzh.nl/molennetwerk

facebook.com/MolennetwerkZH

twitter.com/MolennetwerkZH

@molennetwerk_zh

Is uw interesse gewekt en wilt u meer informatie over deze activiteiten? Neem contact op met het Molennetwerk Zuid-Holland, via bovenstaande contactgegevens.

Rechterpagina: Boezemmolen no. 6 in Haastrecht

Linkerpagina: Molen De Vlieger in Voorburg

Foto: Eppo Notenboom

Foto: Onno Rietveld

Colofon

Tekst: Kees Loogman, Ellen Steendam

Fotografie: Debby Gerritsen, Eppo Notenboom, Frank Peters, Onno Rietveld, archieven Erfgoedhuis Zuid-Holland, Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Foto voorzijde: De molenviergang te Zevenhuizen, fotograaf Eppo Notenboom

Ontwerp en tekening: Agnes Smit, Smit in Woord en Beeld

Drukwerk: Drukland

Copyright: Erfgoedhuis Zuid-Holland, 2016

ERFgoedhuis·ZH

MOLENNETWERK·ZH